

§. CCVI. Quas ante recensuimus proprietates civilis imperii, pro essentialibus, certe necessariis, atque ex natura status civilis deductis haberi convenit. Relate ad genericam civitatis et civilis imperii notionem pro accidentariis determinationibus habenda sunt, quæ nunc enumerabimus :

(a) Manente generica civitatis idea perinde est, cui subjecto civile imperium inhæret, personæ physicæ, an morali; utraque communi nomine *imperantis*, vel *rektoris civitatis* in hac disciplina exprimitur.

(b) Modus item acquirendi imperii, sive in electione, sive successionum variis formis consistat, nihil in ipso imperio immutat; uti nec diversus dominia acquirendi modus jura dominiorum diversa reddit.

(c) Religio diversa, sexus, dein tituli monarchiæ, regni, reipublicæ, ceremoniæ item coronationis etc. nihil per se mutationis circa imperii jura gignunt.

(d) Neque jura majestatica a potentia, amplitudine territorii, numero civium pendent. Satis est ad cœtum civilem ea multitudo, quæ spectatis adjunctis fini obtinendo sufficit; neque id omnino determinari potest; illud liquet, civitatem, quæ perpetuam exprimit societatem, nec solis maribus, nec solis feminis constare posse.

CAPUT III.

Modus acquirendi civile imperium, et amittendi.

ARGUMENTUM.

CCVII. Modus acquirendi imperii non est originarius.

CCVIII. Electio.

CCIX. Successio.

CCX. Amissio civilis imperii.

§. CCVII.

CIVITAS est societas pactitia (1); quapropter imperium, quod penes universos est, ortum ducit ex pacto unionis: quod paucis vel uni creditum est, ex pacto subjectionis, et acceptatione paucorum vel unius. Quæ ex pacto acqui-

runtur, ad modos acquirendi derivativos pertinent; quia jus, quod transfertur, ante in dominio vel jure transferebat erat (2). Si quis cum ipsa origine civitatis imperium civile acquirit, non ob id modus acquirendi originarius erit; non enim rem *nullius* acquirit, sed potius, quæ antea *nulla* erat, nisi virtute quadam penes eos, qui pactum ineunt vel *ultroneum*, vel bello extortum, et suo modo *coactum*, sic tamen, ut status belli sine pacto desinere non intelligatur. Quando ex legibus successionis imperium obtinetur, eæ ipsæ leges pacto nituntur; ceterum, ut observat Schrodtius (3), successio in ipsa civitatis constitutione locum non habet; quia absque antecessore ne cogitari quidem potest successio, ideoque supponit rempublicam jam constitutam. His positis ex diversis imperium acquirendi modis civitas dicitur electiva, successiva, aut mixta: modi ergo id acquirendi sunt electio, successio, partim electio, partim successio.

(a) Civitas *electiva* est, in qua persona singularis ita eligitur, ut ea deficiente pro arbitrio substituatur alia per novam electionem.

(b) *Successiva*, in qua in locum decedentis alia subrogatur citra electionem, nempe secundum leges succedendi ante stabilitas, uti si primo non sola persona imperantis, sed tota ejus familia electa est: dein si alteri certo personarum generi jus succedendi affixum est, aut si quis imperium cum jure alienandi, sibi que successorem designandi obtinuit.

(c) *Mixta*, in qua successor non pro arbitrio, sed ex certa duntaxat familia eligi potest, aut cum successio præcedente electione confirmanda est.

(d) Hi modi imperium acquirendi in monarchiis obscuritatem non habent: aristocratia electiva est, si optimates, quos voluerit, cooptet populus: successiva, si dignitas optimatum est hereditaria, ac certis duntaxat familiis competit. Mixta successio erit, si ex certis tantum familiis, vel bonorum possessoribus optimates eligi possunt. Si qua in democratia non aliis competit jus suffragii, quam civibus *originariis*, ea quodammodo successiva est; sin et *adscititiis*, electivæ similis.

(1) §. CXCVII. (a.)

(2) Grotius de J. B. et P. L. II, C. III, n. 2. « Dicet, inquit, fortasse aliquis, concessione servitutis, constitutione pignoris aliquid originarii acquiri: sed recte expendentem apparebit, id jus novum non esse, nisi modo. » Nam virtute ipsa inerat in dominio domini. »

(3) *Syst. Jur. publ. univ. P. I, C. II, §. 8. nota.* Sed illud non assentimur viro doctissimo, quod imperium modo acquirendi originario ac primitivo acquiri posse doceat *P. I, C. V, §. 1.*

§. CCVIII. Quia in civitate electiva imperium soli personæ imperantis inhæret, non potest is successorem populo obtrudere, nec futuri alterius imperantis electionem impedire; a successore tamen designato in regimine turbari non debet. Ad jus electionis populo competentis pertinent alia quoque jura.

(a) Electioni adjici possunt certæ conditiones, seu *capitulationes*, ex quibus leges fundamentales prodeunt.

(b) Jus eligendi transferri potest in certas personas, quæ *electores* nuncupantur; qui vel jure delegationis, vel jure proprio, sed populi tamen nomine eligunt. Electionis etiam requisita intuitu personæ ejusque qualitatum, vel loci, temporis, aut suffragiorum definiri possunt; quibus non observatis electio non censeatur legitima. Ceterum solo concesso jure eligendi non comprehenditur jus faciendi capitulationes, nisi aliunde id probetur.

(c) Effectum non sortitur electio, nisi acceptetur. Facta acceptatione inter electum et eligentes pactum oriri concipitur.

§. CCIX. Civitas successiva ex lege, vel quacunque dispositione fit, per quam successio prædefinitur; diciturque successio *patrimonialis*, si pendet ex voluntate expressa vel præsumta antecessoris, qui imperium cum jure alienandi obtinuit. Si patrimonialis non sit, successio ex consensu populi ad familiam primi acquirentis delata est, vel alia succedendi ratio præstituta, veluti si senior civis, aut senioris filius sint vocati. Priore casu successio, quæ patrimonialis non est, dicitur *familiaris*, seu hereditaria jure familiæ, altero *non familiaris*. In familiari successionis genere alia iterum est successio *gradualis*, alia *linealis*: prior est, in qua non attenda lineæ ratione sola propinquitas gradus spectatur, quam succedens ad primum acquirentem, ac ultimum possessorem habet, prout alterum præ altero per leges fundamentales definitum est: altera, nempe linealis, ex lineæ prærogativa pendet, ita ut regnum ab uno ad alterum devolvatur in linea recta, eaque deficiente transeat ad

aliam ceteris propiorem. Hæc ipsa demum linealis successio dividitur in cognaticam, agnaticam, mixtam. *Cognatica, seu castellana* est, in qua primogenitus quidem secundo genitum, et mas ejusdem lineæ omnes foeminas indistincte excludit: ast masculis deficientibus foeminae in subsidium vocantur, etiam præ maribus secundæ lineæ. *Agnatica vel salica* est, in qua foeminae et ex iis nati, etiamsi mares, perpetuo excluduntur: *mixta seu Narbonensis vel Austriaca*, in qua foeminae non nisi post omnes quarumvis linearum mares admittuntur (1).

(1) Cum SS. Canones quamvis speciem hereditariæ successionis aversentur, ista pluribus evolvere, nihil attinet.

§. CCX. Imperium civile amitti potest intereunte civitate, aut ea incolumi persistente. Etsi enim populus aut communitas mori non dicatur, quatenus vim aut facultatem in se habet, deficientibus membris, alia nova atque alia surrogandi; tamen casu extraordinario fieri potest, ut ipsa illa vis ac veluti productiva facultas extinguatur; ut adeo non modo homines singuli, ac familiæ seu stirpes, sed etiam nationes, ac respUBLICÆ et monarchiæ mortalitati subjaceant. Sola migratio populi alias terras quærentis, seu voluntate, seu necessitate suscepta, ob inedia aut vim hostium, nec unionem et communionem juris, nec imperium civile tollit, uti nec potestas patrisfamilias aut heri, si veterem habitationem commutant, extinguitur (1). Multo minus mutata externa tantum regiminis forma, prior civitas esse desinit; cum primævum unionis pactum ob eam causam non cesset. Hisce prænotatis:

(a) Imperium civile amittitur intereunte civitate per mortem veluti naturalem, uti cum populus incendiis, exundationibus aquarum, ferro hostium ad internecionem deletur: aut civilem, uti cum cives omnes libertatem naturalem amittunt, aut ita distrahuntur, ut nulla corporis ratio relinquatur; dum vel sponte discedunt, aut vi hostium disperguntur, ut porro convenire non possint; quid si pauci reliqui sint ex istiusmodi clade, casuve? Respondet Pufendor-

fius : si alio præter bellum casu ad paucitatem redacti, se tantisper contra exterorum invasiones tueri possunt, donec iterum in numerum justî populi allectis aliis sese suppleverint, non video, quare prioris populi jura sibi asserere nequeant ; præsertim cum nondum sit definitum, quotnam patresfamilias ad populum requirantur ; et ab initio, cum genus humanum in populos discederet, sat exiguus numerus populum fecerit (2).

(b) Si manenti populo plena et perfecta juris communio adimitur, isque in alterius civitatis ditionem redigitur, tunc per unionem istam incorporativam cessat civile imperium ; quod non item fit, si amica et æquali conventionem, duo se uniant populi, atque in unam rempublicam concedant ; tum enim neutrius jura amitti, sed duntaxat communicari censentur, uti in simili familiarum unionem accidit.

(c) Subsistente populo desinit imperium extincto imperante in regno electivo, aut extincta familia regnatrice in successivo ; priore casu fit interregnum ordinarium, altero extraordinarium. Est autem interregnum status inter discessum defuncti imperantis et electionem novi intermedius. Si in amentiam aut furorem imperans incidit, ut nulla spes sit, eum ad sanam mentem rediturum, pro mortuo habetur.

(d) Alii præterea a tractatoribus juris publici assignantur modi, quibus ex parte imperantis civile imperium desinit ; istiusmodi sunt *abdeditio* simplex, aut qualificata seu conjuncta cum translatione juris in alium : *clausula*, vel *lex commissoria*, quæ est pactum imperantis cum civibus initum, ut violatis legibus fundamentalibus imperio cadat. Quo casu necesse est, designari quosdam et potestate instrui, qui pro casu legum violatarum de illo facto cognoscant, et pronuncient. Sola violatio legum fundamentalium extra casum istius clausulæ imperantem jure suo privare non potest. Neque enim inde inferri aliud potest quam eundem plus juris sibi arrogasse, ac ipsi competeat ; ex quo inferri nequit, eum jura, quæ habuit, reipsa amisisse. « Etiam *depositionem* a subditis attentatam, inquit » Martinius, (dethronizationem vocant), ad modos amittendi imperii » referre aliqui non dubitant. Quum tamen subditi iudicium sibi in » imperantem arrogare nunquam possint ; ille vero, qui totam » civitatem evertere molitur, eo ipso furore aut dementia correptus » esse videatur, ut eum non jam deponi, sed velut incapacem cus- » todiri oporteret ; evidens est, depositionem ad modos, quibus » majestas pereat, minime pertinere. Neque magis error, malitia, » aut dolus in religione commissus principem throno dejicit ; quod » nemo in terris eo civiliter sit superior ; atque licet peccet, modo » alios non lædat, jure suo aut rebus privari nequeat. Sed et illi, » qui licitam putant esse resistantiam, propterea et depositionem » admittere necesse non habent, quod ab illa ad hanc nulla valeat » consecutio (3). »

(e) Quid de casu supervenientis usurpatoris sentiendum sit, citatus

auctor distincte exponit in hunc modum : *usurpator* vel *invasor* is dicitur, qui sine justa belli causa, vi vel dolo majestatem sibi præripere conatur, qualis etiam, ut a tyranno separetur exercitio tali, *tyrannus titulo tenuis* dici solet. Hic si sit extraneus, *invasor* in specie, si subditus, *rebellis* est... Cum ex sola majori virium physicarum quantitate fortior facultas moralis haud intelligatur, nec detur jus victoriæ, nisi accesserit pacis ; consequens est, ut secuta invasionem ac usurpatione totius territorii, propterea non desinat civile imperium, sed tantum ejus impediatur exercitium, donec inita pace et ipsi civitatis regimini legitime fuerit renunciatum. Quia vero rex ejectus rempublicam administrare nequit, ideo subditi, qui sese invasori subjecerunt, ubi is in quieta fuerit possessione, eidem tenentur obedire non quidem ex invasoris jure, quod nullum est, sed ob universale bonum ; ex quo ille etiam, qui jus imperandi habet, velle non potest, ut populus intreat potius, quam invasori se submittat. Quare et vi obligationis rectoriæ tenetur juramentum fidelitatis interim non urgere. Quamprimum autem subditi ab imperante defendi possunt, jam obligabuntur ad eum redire ; quia juri alteri quæsitum in perpetuum præjudicare nequeunt... itaque fides invasori data jus legitimi regis minime tollit, sed propter conflictum obligationis se conservandi cum obligatione rectori civitatis, qui jus suum exercere nequit, præstandi obdientiam, ita fieri oportet exceptionem, ut minus malum majori præferatur. Sane si pereat populus, jus quoque imperantis penitus extinguitur ; si autem vitandi interitus causa obediat usurpatori, spes tamen affulget legitimo regi, ut mutato rerum statu, pristina majestatis jura exercere possit. Inde intelligitur, an et quando usurpator jure occidi queat. Si enim ipsa duret invasio, omnia belli jura in extraneum aggressorem exercere, contra civem rebellem vero simul executionem juris puniendi, non minus, quam contra viarum grassatorem cuilibet committere licebit. Postquam autem invasor jam rerum potitus est, et armata populi desiit resistantia, standum omnino erit expresso vel tacito parendi pacto, neque quidquam hostile interea tentandum. Quare lex fundamentalis, aut expressum regis ejecti mandatum tunc demum valebit, si invasor quietam imperii administrationem nondum utatur. Hactenus Martinius (4).

(1) *Posit. de jure civ. §. CCCCLXXVI.*

(2) *De I. N. et G. L. VIII, C. XII, §. 8.*

(3) *De Martini §. CCCXCIII. seq.*

(4) *Ibid. §. D. seq. Conf. Grot. de J. B. ac P. l. I, C. IV, §. 16, 19.*